

menta consistenter, et Deo perseveranter inhærentes, fixum bene vivendi pondus tenerent. Gleba vero ex humore coagulatur et pulvere. In hac itaque terra glebæ compactæ sunt, quia vocati peccatores, et per Sancti Spiritus gratiam infusi, in collectione sunt charitatis uniti, etc.

Vers. 37
et 46.

39 et 40. NUMQUID CAPIES LEENÆ PRÆDAM, ET ANIMAM CATTULORUM EIUS IMPERIS, QUANDO CURANT IN ANTRIS, ET IN SPECUBUS INSIDIANTUR? — Hinc pulant multi incipiendum esse cap. XXXIX, quia absolutis meteoris novam quamdam de rebus inferioribus disputationem aggreditur Deus, ubi agit de animantibus, quæ gradiuntur in terra, quæ volant in aere, quæ natant in aquis: quæ distinctio non displicet nostro Sanctio neque mihi. Sed quocumque distinguas modo, parum aut nihil refert, cum eadem sit sententia, et eadem firmitas et pondus argumentorum. Postquam ergo de rerum creatione Deus egit, ac meteora multa recensuit, quibus potentiam sapientiamque suam infinitam Jobo representavit, subjungit tractatum animantium, in quo cum potest sapientiamque sua miram providentiam connectit, quæ Jobus facile perspicat se non desertum iri a Deo, qui animalia tam provide curet, pascat et servet. Exorditur autem a leone, qui animantium rex est, fortitudine roboreque præcellit, impavidus constansque decerat, et quibusdam magnanimitatis ac aliarum virtutum vestigiis signisve clarescit. Producti vero Deus maternam leenæ curam, industriam, asum, præde capturam leunculorumque saturitatem: in quo mira sunt plurima, sive feræ illius vires, sive venandi sagacitatem, sive celeritatem, sive sollicitudinem nutriendi fetus expendas. De quo sic ad Jobum Deus: Tunc, inquit, o Jobe, leenam doceas, quomodo sibi et catulis venetur prædam, et tam suam expleat quam cattulorum famem? tunc maxime expleat in suis latent cubilibus, neque satis habent ad prædandum virum, cum infirma est etas; sed prædam interim et insidias meditantur, quas in ætate adulta utiliter exercent, q. d. Non tu, sed leena ipsa docta est catulis suis cibos et alimenta suppeditare, quæ ego ei procuro dum ad prædam egreditur, et revertitur, pascatque catulos juvenculos adhuc venandi ignaros; sed conantes tamen, stimulant fame, et ipsis specubus infirma animalcula prope repta ad adoriri atque depascere. Hæc eo Deus adert, ut ostendat se omnia nosse, gubernare, alere, nihilque ex his quæ condidit oblivioni tradere aut asperari: est hæc comparatio valde notanda, nam si Deus leones immanes feras pascit, quomodo non alet homines, quos ad imaginem suam condidit, quosque in filios adsciscit?

Correctio
Deo te
mors et
appor-
tune ad-
hibenda.

Topologie S. Gregorius lib. XXX Moral. cap. XI locum hunc exponit de his qui tempus captant aptum ad inferendam correptionem, nam si oburgatio tempestive adhibeatur, multum juvat; si vero intempestive, nocere solet: sicut enim

leones cubaresolent in locis abditis et specubus, ut opportune ad prædam prosiliant nihil minus timentem, et ex inopinato aggrediantur, dum fugam capessere non possit: non aliter is qui alios corripit, tempus opportunum expectare debet, quo peccantes puniat, ut hæc ratione eos a criminibus abducatur. Sensus ergo verborum Job est istiusmodi, q. d. Ego quidem omnium conditor hæc naturam leoni invidi, ut locum et tempus aptum observet ad prædam, et tunc in eam insiliat, et discerpat, ut per hæc feram eos docerem qui errantes corrigunt, ne temere inferant oburgationem, sed pro oblata occasione, ne hædant et exulcerent, dum sanare cupiunt. Neque enim, inquit Gregorius, cuncta tempora doctrine sunt congrua, nam plerumque dictorum vis perditur, si intempestive proferantur: sepe enim quod lenius dicitur, conventu temporis congruentibus animatur: hæc ultima S. Gregorii verba videntur alludere ad naturam leenæ, quam nonnulli tradunt deformes parere catulos suo regni sensum excitandos. Cum itaque leena non statim perfectos pariat catulos, sed expectet tempus donec sensim perficiantur, dicitur prelati, et penes quos est cura corripiendi, non statim debachari, si quos viderint vel ad illiæta ruere, vel corripiendi non parere, sed expectent tempus, donec improbam mentem deponant, vel saltem impetus animi delerbeat, ut correpto vel supplicium utilitate non careat.

41. QUIS PRÆPARAT CORVO ESCAM SUAM, QUANDO PULLI EIUS CLAMANT AD DEUM, VAGANTES, BU QUOD NON HABEANT CIBOS? — Eodem corvi exemplo et argumento usi sunt David et Christus ipse ad divinam erga creaturas suas providentiam commendandam, simul et nostram in tam benignum et liberalem Dominum fiduciam erigendam; ille quidem Deum laudans Psalm. CXLVI, 9: « Qui dat jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum: » hic vero nos ab omni rerum temporalium supervacanea sollicitudine liberos volens Luc. XII, 24: « Considerate, inquit, corvos, quia non seminant neque metunt, quibus non est cellarium neque horreum, et Deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis? » Sicut corvi, ut notat Aristoteles lib. VI Hist. anim. cap. VII, voracissimi, multiplice utuntur escarum genere: nam vescuntur carnibus, fructibus arborum, seminibus, vermibus, et aliis multis; et tamen cum non habeant cellarium seu promptuarium, in quo recondant carnes, nec horreum, in quo semina et fructus terre congregent, Deus abundanter pascit illos, ejusque materna providentia habet uberam nutrimentis plena; et sicque illis instar promptuarii et horrei. Multo ergo abundantius hæc hominibus præstabit, ac suis charissimis filiis indulgebit. Non frustra autem pullos quoque meminit, feruntur enim corvi derelinquere pullos suos (ut notat D. Gregorius, Hieronymus, Thomas et alii plures Patres a Pineda nostro ad hunc locum di-

Corvi
sunt vo-
pasci
sunt.

Corvi
pullorum de-
sertorum.

tati) eo quod recenter exclusi ex ovis abescere videantur, et donec nigrescant ut ipsi, non eos agnoscere pro suis. Tunc autem pascit eos divina providentia vel rore celesti, ut ait D. Hieronymus, vel parvis quibusdam bestiolis, quæ intra nidum procreantur, ut dicit D. Chrysostomus in *Caten.*: aut forte quia corvi naturali quadam impietate, ut scribit Aristoteles lib. IX Hist. animal. cap. XXXI, cum degunt in locis arterioribus, ubi non satis cibi est pluribus eorum, pullos simul ac volare possunt primum nido eiciunt, deinde e tota regione pellunt. Tunc autem divina providentia eos vagantes alit, et escas convenientes ipsis præparat. Qui ergo matrem agit corvicolorum, et eorum inamoenas creoitaciones audit, cum fame oppressi ad Deum clamant, et ex suis uberibus cibum suavem ac delicatum præbet; quanto magis mater erit hominum, eorumque clamores et orationes exaudiet, suisque uberibus abundanter reficiet?

Sed adhuc multo excellentius suam providentiam extollit Deus, cum non solum maternam pietate desertos pullos nutrit, sed etiam parentibus desertoribus escam præbere non desinit, idque longissimo tempore: sunt enim multum vivaces

Quo modo
Dei pullos
escam de-
sertorum
pascat.

Deus non
solum
desertos
pulos,
sed pa-
rentes

corvi, suæque voracitati adeo intenti, ut merito etiam benefactores obliviosos, et ingratos, in aliosque crudeliter et impios, ac denique cunctos avaros, teste D. Basilio hom. in divit. avar. representent. Et quid magis obliviosus et ingratus, quam digressum ex arca, ubi liberaliter alitus fuerat, et hospitii, et hospitii ac hospitalis victus oblitum, non illic revertisse, ut carnivoram aviditatem ex cadaveribus expleret? Si ergo adeo ingens est Dei providentia atque benignitas, quod tales corvos pascat, quid ni pascat homines, etiam eos qui corvino imitantur more? Quod si illos, quid ni Jobum inter homines pietate conspicuum? Potest ergo Deus sic ad eum loquens induci, q. d. Ego tempus anteverto, et corvo, qui videtur neglecto dignus, cibum præparo, quem liguriat, teste pullos, sive in nido implumbibus, sive extra nidum fame incitatis, circumvolitantibus et creoitacionibus pastum congruentem præbeo; quid ergo, mi Jobe, erga te non agam? Periculi te calamitate hæc; verum hæc in bonum converti tuum, lautasque ex ipsa epulas paravi, quibus felix lætusque vescaris. Opirarum convivium est ærumna patienter exhausta; cujus memoria animus aliter et vires acquirit.

deserto-
res pas-
cit.

Corvus
est sym-
bolum
hominis
ingrati.

Dei ergo
Jobum
provi-
dentia.

CAPUT TRIGESIMUM NONUM.

SYNOPSIS CAPITIS.

Propositio Deus quorundam animalium admirabilem naturam, in quibus magis apparet divina providentia cum admirabili sapientia conjuncta, arguens Jobum, quod cum ipso contendere voluerit et expostularit; quibus Job commotus, culpam suam agnoscit, et se temere locutum fatetur.

1. Numquid nosti tempus partus ibicum in petris, vel parturientes cervas observasti?
2. Dinumerasti menses conceptus earum, et scisti tempus partus earum?
3. Incurvantur ad foetum, et pariunt, et rugitus emittunt.
4. Separantur filii earum, et pergunt ad pastum: egrediuntur, et non revertuntur ad eas.
5. Quis dimisit onagram liberum, et vincula ejus quis solvit?
6. Cui dedi in solitudine domum, et tabernacula ejus in terra salsuginis.
7. Contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit.
8. Circumspicit montes pascuæ suæ, et virentia quæque perquirat.
9. Numquid volet rhinoceros servire tibi, aut morabitur ad præseppe tuum?
10. Numquid alligabis rhinocerotam ad arandum loro tuo? aut confringet glebas vatum post te?
11. Numquid fiduciam habebis in magna fortitudine ejus, et derelinques ei labores tuos? Numquid credes illi quod sementem reddat tibi, et aream tuam congreget?
12. Penna struthionis similis est pennis herodii, et accipitris.
13. Quando derelinquit ova sua in terra, tu forsitan in pulvere calcæfacies ea?
14. Obliviscitur quod pes conculcet ea, aut bestia agri conterat.
15. Duratur ad filios suos quasi non sint sui, frustra laboravit nullo timore cogente.
16. Privavit enim eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam.
17. Cum tempus fuerit, in altum alas erigit: deridet equum et ascensorem ejus.
18. Numquid præbebis equo fortitudinem, aut circumdabis collo ejus hinnitum?
19. Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narinum ejus terror.
20. Numquid suscitabis eum quasi locustas? gloria narinum ejus terror.
21. Terram ungula fodit, exultat audacter: in occursum pergit armatis.
22. Contemnit

pavore, nec cedit gladio. 23. Super ipsum sonabit pharetra, vibrabit hasta et clypeus. 24. Forvens et fremens sorbet terram; nec reputat tubæ sonare clangorem. 25. Ubi audierit buccinam, dicit: Vab, procul odoratur bellum, exhortationem ducum, et ululatum exercitus. 26. Numquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum? 27. Numquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, et in arduis ponet nidam suam? 28. In petris manet, et in præruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. 29. Inde contemplatur escam, et de longe oculi ejus prospiciunt. 30. Pulli ejus lambent sanguinem: et ubicumque cadaver fuerit, statim adest. 31. Et adjevit Dominus, et locutus est ad Job: 32. Numquid qui contendit cum Deo, tam facile conquiescit? utique qui arguit Deum, debet respondere ei. 33. Respondens autem Job Domino, dixit: 34. Qui leviter locutus sum, respondere quid possum? manum meam ponam super os meum. 35. Unum locutus sum, quod utinam non dixissem: et alterum, quibus ultra non addam.

Ver. 1, 2, 3 et 4. 1-4. NUMQUID NOSTI TEMPUS PARTUS IBIUM IN PETRIS, VEL PARTURIENTES CERVA OBSERVASTI? DINUMERASTI MENSES CONCEPTUS EARUM, ET SCISTI TEMPUS PARTUS EARUM? INCURVANTUR AD PARTUM, ET PARTIUNT, ET RUGITUS EMITTUNT. SEPARANTUR FILII EARUM, ET PERGUNT AD PARTUM: EGREDIUNTUR, ET NON REVERTUNTUR AD EAS. — Sub finem cap. præced. coepert Deus questionem institueret de animalibus, quam modo prosequitur, de partu ibicum ac cervarum Jobum interrogans. Sunt autem ibices caprarum genus silvestrium, cujus totem historiam Plinius lib. VIII, cap. LIH sic brevissime est complexus:

Ibicum descriptio mores et natura.

« Capræ, inquit, in plurimas similitudines transfigurantur. Sunt capræ, sunt rupicapræ, sunt ibices pernicitatis miranda; quamquam onerato capite vastis cornibus gladiatorumque vaginis, in hæc se librant, ut tormento aliquo rotati in petras, potissimum e monte aliquo in alium transilire quærentes; atque recessu pernicis quo libuerit exsultant: » hæc ille. Et Albertus Magnus nullum ait animal cursum et agilitate tantum polere, et simul tam ingentia cornua habere quam caper montanus, quem latine *ibicum* vocant: hujus enim cornua a capite usque ad clunes protendi: dum cadit ex alto totum corpus inter cornua protegere a collisione, et ictus lapidum magnorum excipere cornibus. Idem etiam in Catal. quadrup. alphabetico *ibicum* ait animal de genere capri, colore fulvum, in Alpibus Germaniæ abundantans, magno elatum hircio majus, summus ropes ascendere, et cum altius ascendere nequit, conversum aliquando venatorem deiecere niti. Plura de illorum indole, venatione et capiendi ratione alibi que proprietatibus vide apud Aldrovandum lib. I *De Quadr. bisulc.* cap. XIII, ubi tamen de illorum partu nihil observat peculiare, uti nec Aelianus, alicujus physiologi qui de ibice scribunt. Esse nihilominus aliquid in horum partu notabile, in quo divina providentia luceat, ex hoc loco verisimile fit; quod tamen ideo ignoramus, quia in petris locisque aditis et abruptis pariunt, ubi a mortalium nemine aut nunquam aut non nisi perquam raro videri possunt. Septuaginta primum versum ita reddunt, et *ἴβων, καὶ*

βῖν τῶν αὐτῶν τρυφάδων κίτρας, si nosti tempus partus trigelaphorum petra? quasi dicas *hircicervæ* in, nam *τράγας, hircus*, unde *τρυφάδων*, animal hirci et cervi figuram habens, e quibus duobus animalibus quasi mixtum est; cujus cum alii meminissent, tum Plinius lib. VIII, cap. XXXII: « Trigelaphus, inquit, eadem est specie cum cervo, barba tantum et armorum villo distans, non alibi quam juxta Phasin annem nascens. »

Quidquid sit de his bestis, quarum naturas philosophis indagandas relinquimus, certum est in his miram elucere bene providentiam, que se ad bella usque profert. Quando igitur hic dicitur tempus partui cervarum et ibicum præstitum non cognosci ab hominibus; hoc significat, non esse hominum tempus illud præfinire. Cum autem hæc que in terra fiunt a feris occultentur, quid mirum si homo divina, que longe superiora sunt, non assequatur? In cervarum quoque puerperio hinnulorumque nutritione aliquid sine dubio majus est et admirabilis quam scriptores de re naturali cognoverunt prodideruntque: nam que illi tradunt, aut communia sunt cum aliis, aut certe non admodum diversa. Illud videtur certum ex hoc loco, qui plus affert lucis ad cognoscendum partum conceptumque cervarum illarum partum esse difficilem, et nisi cum gravi-imo dolore conjunctum; quod sicut indicat illa verba: *Incurvantur ad partum, et partiunt, et rugitus emittunt*, que omnia gravissimi doloris documenta sunt. Ad quæ difficultatem leniendam aliquibus Deus benigna sua providentia levamentis obstetriciales est; primum incidit cervis paulo ante durum pariendi confectum, apertillum studiumque quærendi herban, que uterum laxat, et claustra mollit; que *seselis* dicitur, de quo Cicero lib. II *De Nat. hor.*: « Cervæ, inquit, paulo ante partum perurgunt se quadam herbula, que *seselis* dicitur: » idem tradit Plinius lib. VIII, cap. XXXII, et addit, statim a partu contra dolorem, opinor, et languorem a partitudine et tænu contractum adhibere cognium sibi medicinam: « Fæmine, inquit, ante partum purgantur herba quadam que *seselis* dicitur, facilliori

Cervarum partus quatuor lib.

Cervæ hinc dicitur et rugitus et salutare.

Cervæ quomodo se ad partum præparant.

ita utentes utero: a partu duas habent herbas, que *aros* et *seselis* appellantur. » Qui locus cum ex Aristotele translatus sit, non immerito a quibusdam putatur depravatus: nam pro *ῥοφίον*, quod est *involverum factus*, vel verit, vel legit *ἴβων*, quod cum Aldrovando Dalechampius quoque et Gesnerus animadverterunt. Hoc autem docet Aristoteles lib. IX *De Hist. animal.* cap. v, ubi dicit, statim atque enixa est factum cervam comedere seselim, et *involverum*, in quo *factus* involutus fuerat: cui vis medica inesse existimatur, ut ipse docet ad finem capituli.

Cervæ tota vitæ ad partum parantur.

Tempus conceptus et partus cervarum.

Hæc cum in cervarum partu videantur admittenda, illud sane divinæ solertiæ argumentum est, quod eo tempore contingat cervarum partus, quando frequentia sunt tonitrua; que cervas natura timidus et parturidum dolorem refugientes horribili sonitu sic afficiunt, ut phantasiam avertant a dolore et metu, et tandem ad majorem nitum præparant, et cunctantes acciunt. Quod indicavit David dicens *Psal.* XXVIII, 8: « Vox Domini præparans cervos; » vox autem Domini tonitruum est. Atque ideo, ut docet Aristoteles lib. VI *Hist. animal.* cap. XXIX, ab Arcturi ortu cervæ incurrunt a maribus, id est mense augusto; et mense septembri implentur atque concipiunt; cum autem eodem teste octonis mensibus uterum ferant, necesse est ut partus in mensem aprilem incidat, id est in vernale tempus jam adultum, quando cum fulmine et fulgure increbescere incipiunt et inhorrescere tonitrua. Vide Plinium lib. II, cap. I, ubi causam reddit, cur horricæ iste impressiones in vere potius autumnoque contingant: hoc de conceptus tempore et de octomestri utero docet etiam Plinius lib. VIII, cap. XXXII, uti bene Sanelus hic annotavit. Addit præterea etiam Aristoteles cervæ solertiæ exaltaturus, quo hinnulum suum ducens in stabula assuefacit, quod refugere debeat: saxum hoc esse ait abruptum suo aditu; quo loco eam si quis invadit, exspectare repugnareque affirmat: repetit autem hoc alias Aristoteles. Addit insuper Plinius, cervam partus suos exercere cursu, et fugam meditari docere, ad prærupta ducere, salumque monstrare: Solius vero etiam ait cervas partus suos educare, teneros studiose occulere, et absconditos inter profunda fructum, vel herbarum, pedum verbera castigare ad latendum; cum maturerit ad fugam robur, exercitio docere cursus, et assuefacere salire per abrupta. Plura in hanc rem vide apud Ulysses Aldrovandum lib. I *De Quadr. bisul.* cap. XXVII, ubi de cervis fuse tractat. Cæterum quod Vulgatus hic transtulit: « Separantur filii earum, » in Hebræo est, *convalescent filii earum*, id est, valent et sani sunt: licet matres difficilem partum habeant, filii tamen salvi et incolumes sunt beneque valent, pinguescunt, et vegeti sunt. Septuaginta verum, *ἀντίρροτοι τὰ τέκνα αὐτῶν, abruptum filios suos*; S. Augustinus legit, *abruptum filii earum*: sed Græci

volunt significari, num sciat Job, quomodo matres maternæ charitatis oblite adultos filios separent, et abrumpent a se; et tamen illi exumtes ad pascea multiplicentur et convalescant.

Topologie S. Gregorius lib. XXX *Moral.* cap. Magister designari, qui in arcana Dei symbolis cervi nominantur, quia serpentes spirales, id est peccata, edunt; de quibus Propheta ait *Os. IV, 6*: « Peccata populi mei comedent; » hoc est minuent, ut notat Hugo cardinalis, veluti absument et devorabunt, ut ne tenues quidem reliquæ eorum supersint, quemadmodum digerebat venena Mithridates. Et quidem colubri effigie peccatum Sapiens a Deo instructus adumbrat *Ecclesi. XXI, 2*:

« Quasi a facie colubri fuge peccata: » imo hydri omnibus colubricis animi crimen est funestius quod tetrius. Cantu igitur et laude prosequitur David Nummis sapientiam in legis ordinandisque Ecclesiæ moderatioribus, cujus *Psal.* XXVIII, 9 vox præparat cervos, non cornutos illos e silvis, sed hos mysticos peccatum absumentes; ad quem Psalmi locum pulchre D. Basilus: « Ubi, inquit, cervi presentia est, omnium ibi serpentum malitia fugatur: » odorem cervi nulli ferunt animalia venenata, quando vel ad suffitum cornu cervini secedunt reptilia. Sane felices illi nostri erunt cervi, si ubicumque fuerint hoc consequantur, ut serpentes venenosos, hoc est peccata, comedant et exterminent, quod opus est longe gloriosissimum et divinum. Hi porro cervi spirituales licet quoad vigorem disciplinæ patres sint, teneritudine tamen viscerum nil matribus concedunt; quippe qui summis laboribus ac doloribus lacrymisque filios suos Christo pariant: audi Paulum instar parturientis cervæ clamantem *Gal. IV, 19*: « Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis; » quanto autem zelo astuaret abunde declarari dicens *Rom. IX, 2*: « Quoniam tristitia mihi magna est, et continuus dolor cordi meo: optabam enim ego ipse anathema esse a Christo pro fratribus meis. » Propter Hebræos hoc dicit, quos videbat a Deo et salute alienos, pro quibus ad beatam vitam et Christum adducendis vel ipsam animam profundè voluisset: propterea illos perditos et in perniciem suam ruentes ipse morebat, et tristitiam continuam patiebatur: ita nimirum divinus ille vir ardebat, et quotidiana partitione cruciabat. Cæterum hic etiam expendendum illud in spiritualium cervarum partu, quo pacto « incurvantur ad partum, et partiunt: » nisi enim de sublimi contemplationis specula quomodo descenderent, et auditorum capti sese accommodarent, minime illos Christo parerent; unde Paulus I *Cor. IX, 22*: « Factus sum, inquit, infirmis infirmus; ut infirmos lucrifacere: omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos: ecce quomodo incurvetur hæc cervæ II *Cor. V, 13*: « Sive enim, inquit, mente excedimus Deo (altissima nimirum contemplationis ex-

Qualiter factus pariant.

stasi totus abreptus in Deum) sive sobrii sumus vobis (discipulorum captui attemperatus) charitas Christi urget nos: » item alias 1 Cor. ii, 6: « Sapientiam loquimur inter perfectos; » alias vero 1 Cor. iii, 2: « Tanquam parvulus in Christo lac vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis. » Atque hoc modo tanquam cervi pariturus se incurvabat ad fetum.

Christus et David cervo assimilantur.

Ceterum cervo quoque Salvatorem nostrum et Davidem regem prophalamque assimilari apposite docet in hac verba D. Ambrosius prefaturus in Psalm. xli: « Multi quidem, inquit, deploraverunt infirmitatem fragilitatis humane; excellentius tamen ceteris S. Job et S. David: ille superior, directus, vehementer et acer, et quasi gravibus exasperatus doloribus, majore colurno; hic blandus, placidus atque mansuetus mitiore affectu, ut vero, quem imitantium sibi proposuit, cervi imitaretur affectum. Nec te moveat, si tantum Prophetam ferre similitudine videar prædicare, cum legeris ad Apostolos dictum Matth. x, 16: Estote astuti (Vulg. prudentes) sicut serpentes, et simplices sicut columbæ. Sed tamen quamvis istiusmodi similitudines piis adstruantur exemplis, sitque innocens et mitis natura cervorum, illum cervo ad imitationem Prophete propositum hoc loco arbitror de quo Salomon paterna mentis assertor Prov. v, 19: Cervus amicitia et pullus gratiarum confabulantur tibi (Vulg. cervi charissima et gratissimus hinnulus). Verus enim Dei Filius in semetipso naturam, quam animalibus ipse donavit, expressit; qui in hunc mundum tanquam cervus adventit, » etc. Hæc Ambrosius: et mox rursus explicaturus Psalmi exordium, quod est: « Sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, » etc. Psalm. xli, 1, subdit: « Cervi similitudinem suscipit etiam Christus, quia veniens in terras serpentes illum diabolum sine ulla sui offensione protulit: cui calcaneum suum obtulit, sed ejus venena non sentit. Unde dictum est et Psalm. xc, 13: Super aspident et basiliscum ambulabis; sinus ergo et nos cervi, ut super serpentes ambulare possimus. Erimus cervi, si vocem Christi sequamur, quæ nos et præparat cervos, et facit moros serpentium non timere: ac si qui forte fuerint vulnerati, auferet eorum dolorem solvendo delictum. De his cervis dicit Dominus ad Job: Observasti partus cervorum, numerasti autem menses earum, plenos partus? dolores autem earum solvesti, enutristi filios earum, ut non timeant? Audi quomodo non timeant filii cervorum talium. Docet te Isaias dicens cap. xi, 8: Et puer parvulus mittet manum in cavernam aspidum, et non illi nocent. Et ut agnoscas, quod Ecclesie filios significare videtur, addidit: Partus autem earum emittes, dirumpent filii earum, et multiplicabuntur in generatione, exibunt, et non revertentur retro. Nemo enim Luc. ix, 62, mittens manum ad aratrum, et respiciens retro, habitus (Vulg. aptus) est regno Dei. Merito ergo cervæ factus est Dominus, ut tales sibi

Cervorum natura mitis est.

Christus et apostoli cervi sunt mystici cervi.

cervos Domini vox prepararet, de quibus ait Marc. xvi, 17: In nomine meo demonia ejicient, linguæ loquentur novis, serpentes tollent, et si mortiferum quid biberint, non eis nocent, » etc. Plura de cervorum natura mystice exposita vide in Expos. Patr. Græc. in Psalm. xxvii et xli. In arcano igitur sensu anima adinstar cervi incurvatur ad partum, quando Christi jugum subit, quæ prius collo erecto superbiat: tunc concipit a timore Dei, tollit onus impositum velut utrum ferens; mox parturit conatu multo, et honorum operum fetus, multa demissione animi curvata ac penitentie exercitio prona, cum rugitu, hoc est gemitu, emittit.

Anima instar cervi incurvatur ad partum spiritalem emittendum.

3-8. QUIS DIMISIT ONAGRUM LIBERUM, ET VINCULA EIUS QUIS SOLVIT? Cui dedi in solitudine domum, et tabernacula eius in terra salsuginis: contemnit multitudinem civitatis, clamorem exactoris non audit: circumspicit montes pascue sue, et virentia queque perquirit. — Onagrum sat notum est esse asinum silvestrem, cujus feracissima est Asia et Africa, ut Plinius scribit lib. VIII, cap. xv; de quo vide quæ supra annotavimus ad cap. vi, 3, cap. xi, 12, cap. xxiv, 3: ubi Job ejus mentionem fecit. Hic autem Deus describit onagri mores ingenitos; in quibus multa sane mira latent, quæ homines exacte callere nequeunt, v. g. cur cum Deus liberum creaverit absque vinculis, quibus iumentis servituti destinata stringuntur; et assignaverit ei pro stabulo solitudinem, pro domicilio terram sterilem, ubi tamen illum non deserit; quomodo libere vegetat, quasi spernens urbium commercia, nolens imperantem et labores duros exigentem audire, cum copiosa illi suppetat annona in montibus herbosis atque virentibus, quos ille procul conspiciat, ad pabulum se celerrime proripit. Sed quæres, cur magis de onagro quam de aliis animalibus hæc dixerit Deus, quibus hæc magis convenire videntur, qualia sunt cervus, capræ silvestres, urticornis, etc. hæc namque magis ab hominum frequentia separata vivunt, et liberiota a vinculis manent; quippe quæ nunquam capta circurantur, et hominibus non inseruntur sicut onagri; de quibus dixit Varro eos captos mansueferi, et maximo capientibus usui esse; presertim ad seminationem et agriculturam. Hinc ego duco ut sentiam cordi litteræ non nimis hic adherendum, quasi Deo maxima cura esset de onagri libertate, et de solutione vinculo-rum ejus, et de pastu illius esset valde sollicitus. « Numquid de bobus cura est Deo? » inquit Apostolus 1 Cor. ix, 9; cura quidem illi est, qui Psalm. cxlii, 16, » aperit manum suam, et implet onem animalum benedictione; presertim cum Christus dicat Matth. x, 29, quod nec unus passerulus cadat in terram sine Patre caelesti; non tamen de iis præcipua cura, sed de illis quos ipsorum voluit figura et typo significare. Unde similia animalia describens, sæpe dicit quæ illis difficile, iis vero, quos sub eorum nomine exprimit, mi-

Ver. 5, 6, 7 et 8.

Onager qualis, et ejus liberæ vivendi ratio.

Leo maxime insubillatur onagro, et cur.

Cur hic onagri potius quam aliorum ferarum mentione facta.

rifice congruat. Onagrum itaque hic assumpsit ad insigne quoddam mysterium explicandum. Onager enim in Hebræo vocatur נָרְפָה, et quavis hoc nomen absolute feram omnem silvestrem, fugientem hominum consortia significet (unde forte latinum fera nomen deductum est) peculiariter tamen onagro tribuitur, quia nomen illud ducitur a verbo פָּרַד pharad, quod est separare se et dividere, ut idem sit נָרְפָה phere quod solitarius, aut se separans et dividens. Cujus vocis significatum onagro in primis convenit, ut cui juxta vulgarem opinionem solitudo gratissima est; et maxime sat:git se ab hominum frequentia et convicti separare atque dividere, cum sit animal natura sua valde timidum, juxta illud Poete:

Sæpe etiam cursu timidus agitatibus onagros.

Quare nusquam se reputat securum nisi in solitudine, ah omni hominum frequentia semotum. Quam ob causam Deus se ipsum a solitudine descripsit Jerem. ii, 24: « Onager assuetus in solitudine, » ut S. Gregorius lib. XVI Moral. cap. xxiii annotavit; et dicitur Ose. viii, 9: « Onager solitarius sibi, » id est qui solitudinem tanquam suam et sibi propriam reputat. Hujus autem præda leo nunquamper delectatur, ut annotat Albertus Magnus lib. De Animal. : quia nimirum ipsum vehementi odio prosequitur, et ejus esum gratissimum ducit; quod et Spiritus Sanctus docuisse visus est, cum vocans venationem leonis, cum ait Ezech. xii, 23: « Venatio leonis onager in eremo; sic et pasca divitum sunt pauperes. » Pro nihilo ducit leo alias feras capere, onagri venationem in pretio et deliciis habet. Onager tamen liber a vinculis et laqueis venatorum, leonis quoque insidias caret, cum juxta nominis sui significationem ad solitudinem se recipit, et ab omnibus se separat. Quando igitur hic mentio fit onagrorum, hoc eo Deus facit, ut ostendat non esse nostrum illos liberos sinere. Quod perinde est atque si diceretur: Nos, cum contempnimus asinos silvestres, debere sic statuere, omnes homines simul congregatos non posse dare illis eam naturam qua præditi sunt. Constatum igitur Deum omnia disposuisse supra vires et facultatem nostram; et si in ipsis operibus aliquid desideremus aut reprehendamus, id a temeritate nimis stulta prophanare; hocque unum superesse, ut oculis sursum sublati eum, qui ejusmodi et tam immensam potentiam habentem nobis exhibet, adoremus. Hoc enim exemplum adfert Deus, ut redarguat homines, qui se magni faciunt, nec de conditione sua cogitant, falsa sui opinione decepti. Certe si tales sui cum asinis silvestribus comparationem instituant, invenient onagros aliquid longe præstantius et optatilius quam ipsos habere, nempe libertatem; quæ ipsi se privant, dum durissimum omnium vitiorum servitium servitalem.

Tropologie S. Gregorius lib. XXX Moral. cap. xxxviii, per onagrum hic intelligit eum, « qui corde

saltem remotus a turbis et a negotiis secularibus soli Deo et sibi vacat; et si aliquam externam occupationem sustinet, eam non in aliquod temporale emolumentum, sed in Dei honorem et obedientiam refundit. » Quis ergo poluit hominem curis terrenis affectum, et desideris rerum carnalium obductum ad similitudinem onagri hujusmodi curis et desideris eximere, nisi ille, qui absolutam potestatem in cor nostrum habens, valet rerum hujus mundi exilitatem ostendere, et rerum celestium dignitatem aperire, et absque ulla vi, imo cum summa voluptate humanam voluntatem ab illis avellere, et in istis occupare? Hic dum celestia perquirat, et a curis terrenis liberatur, apte dicitur liber, inquit S. Gregorius: « quia magna est servitius secularium negotiorum, quibus mens vehementer alteritur, quamvis in eis sponte desudet. Cujus servititius conditione carere, est in mundo jam nihil concupiscere: quasi enim quodam jago servititius prement prospera, dum appetuntur; prement adversa, dum formidantur, » etc. Non sunt igitur dirites liberi, qui divitiarum pondere prægravati non solum auro et argento serviunt, sed iis, a quibus opes accipiunt, aut a quibus ad earum conservationem et augmentum juvantur, miserrime se subjiciunt. Non sunt potentis liberi, qui dum dignitate potiuntur, litigantium clamoribus obruntur, querelis quasi vinculis eruciantur; et eorum, quibus præsumt, curis et negotiis tanquam servi abjectissimi proterunt. Non sunt liberi ipsi reges et principes sæculi, qui onere regnorum pressi gemunt; et si non gemunt, stultorum et amentium more inter vincula et compedes se solutos esse concipiunt. Sed liber est, qui sola Dei possessione contentus nihil terrenum cogitat, nihil caducum amat, nihil quod præterit concupiscit: Cui, inquit Dominus, dedi in solitudine domum, quia in quadam rerum penuria constitutus umbra mææ specialis curæ protegitur. Et tabernacula ejus in terra salsuginis, quia in statu rerum terrenarum sterili et vacuo, tranquillitate et donorum celestium abundantia recreatur. Hic contemnit multitudinem civitatis, dum a consortio stultorum liberatus, cum Deo et angelis nititur inire commercia; et clamorem exactoris non audit, dum nihil temporale eum urget, ut anime suæ profectum acceleret, et ab eo quod spirituali profectui non conducit, curis rei familiaris abdicatis, tempestive discedat. Hic denique circumspicit montes pascue sue, et vitam illam celestem, quam imitatur, attentè perlustat, et virentia queque perquirat: nam virtutum opera, quæ nunquam deficient, et nunquam a sua pulchritudine cadent, in pabulum hominis interioris assumunt.

Sepe etiam cursu timidus agitatibus onagros.

Sæculi jago concutendum.

Dirites terreni non sunt liberi.

Reges et principes hujus sæculi non sunt liberi.

Expende autem duo quæ Deus facit, ut liber servetur onager a vinculis, primo ad solitudinem ducit, quam non transcursum, sed permanenter inhabitat: « Cui, inquit, dedi domum in solitudine. » Secundo ejus tabernaculum factum tanquam

Duo erga onagrum servat libertatem, nam solitudo et

terra sal-suginis.

terram salsuginis : quidam ad litteram ideo hæc dicta credunt, quod onagri nascantur et vivunt in Arabia, quæ solitaria maxime est; et ideo vocatur Arabia deserta, ubi herbis salsuginosis sustentantur; sed qui hujus animalis naturam describunt, non hæc annotarunt : nec enim in Arabia sola vivunt, ut superius ex Plinio dictum est, nec salsuginosæ terræ solum herbis aluntur; quin potius, ut Oppianus apud Elianum lib. V, cap. XI, dixit, onagri pastu aluntur herbarum, quas abundanter fert terra; quæ autem salsuginosa est non abundanter fert herbas. Aliquid ergo altius voluit Deus indicare, duo scilicet quæ in justo operatur, ut eum liberum servet a laqueis et vinculis diaboli. Primo eum separat a populorum frequentia, et mundanorum consortio et multitudine civitatis; quo nomine impiorum et carnalium cogitationem intelligit, quorum infinitus est numerus : pauci sunt in civitate qui justitiam undequaque lænant : « Circuite per vias Jerusalem, inquit Dominus Jerem. v, 1, et quærite, si inveniatis virum scientem iudicium, » etc. Hanc multitudinem viri justum contemnit, et ab ea se separat, et mundum fugit; deinde tabernaculum suum constituit in terra salsuginis. Tabernaculum justus est ejus caro vel corpus, in quo illius spiritus sicut in tabernaculo habitabat, dicente apostolorum Principe II Petr. 1, 14 : « Velox est depositio tabernaculi mei; » et de quo argumento fuse loquitur Pineda noster ostendens apte tabernaculi nomine humanum corpus designari : hoc porro ponit in terra salsuginis, notum est enim terram fertilem et herbarum feracissimam reddi sterilem si salsuginosa fiat, et sale conspergat. Sic Deus Psalm. cvi, 34 in penam peccatorum reddidit aliquando « terram fructiferam in salsuginem, » quæ si aliquid profert, id minimum est et parvi momenti. Est caro nostra terra, quæ abundantissime herbas illas noxias profert, quas Apostolus enumerat Gal. v, 19 : « M infesta sunt opera carnis; quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, » etc. Per salem igitur mordentem penitentia et mortificationem hæc terra comprimitur, ne hujusmodi mala germina profert; tabernaculumque spiritui in terra salsuginis erigitur. His autem auxiliatoribus diaboli remotis, facile erit illum superare, et ejus vincula laqueosque evadere. Unde subdit :

Mundo et carne subactis languet vox diabolici exaltatoris.

CLAMOREM EXACTORIS NON AUDIT. — Quis alius nomine exactoris debet intelligi nisi importunus ille persuasor, de quo dixit Dominus Luc. XII, 31 : « Et judex tradet te exactori? » hujus vox est tentatio misere suggestionis quam, qui mundum fugit, et carnem compressit, non audit, nec admittit; sed libere repellit, valdeque obsistit. Mundo namque relicto et carne superata, invalidus hic exactor redditur, qui illis sociatus vires quasi insuperabiles resumpserat : idcirco igitur pauci sunt qui hujus evadant laqueos, liberosque se a vinculis peccatorum servent; quia pauci sunt, qui se

onagros exhibeant, fugientes mundanorum consortium, et carnis lasciviam comprimentes. S. Gregorius lib. XXX Moral. cap. XIII, nomine etiam exactoris carnem ipsam intelligit, quæ tanquam durus exactor quæ sibi sunt necessaria exigit; et, ut dixit S. Gregorius Nyssenus lib. De Beati, per famis affectionem propemodum vocem emittens, se nunc egere cibo declarat. Ubi Magnus Gregorius argute expendit vocem illam clamorem. Non enim dixit : Sermone exactoris non audit, sed clamorem : quapropter « magnus, inquit, discretio- nis labor est, huic exactori et aliquid impendere et aliquid denegare, et non dando gulam restringere, et dando naturam nutrire, quæ fortasse discretio subinfertur cum dicitur : Clamorem exactoris non audit. Sermo namque hujus exactoris est, necessaria postillatio naturæ; clamor vero ejus mensuram necessitatis transiens, appetitus gula. Hic itaque onager exactoris hujus sermonem audit, clamorem non audit; quia discretus vir ac confinens, et usque ad temperandam necessitatem ventrem reficit, et a voluptate restringit. » Ita ille.

Hinc factum est, ut sancti viri, cum caro fame, siti, vigiliis et lassitudine affecta petebat cibum, potum, somnum et requiem sibi concedi, summo studio expenderent, an vere peteret ea que precise ad jus suum spectabant; et quoniam sæpe id ignorabant, id eidem denegabant, etiam cum aliquando vere necessarium erat : et considerantes illam B. Basilii sententiam serm. 1 De Jejun. : « Quantum carni detrahis, tantum facis animam spiritali bona valetudine relucere, » excedebant aliquando circa carnis mortificationem. Unde ut refert D. Thomas Quodl. V, art. 18, egregie de hæc re disputans, B. Bernardus se accusabat, quod aliquando corpus suum jejunando et vigilando nimis debilitasset; et B. Franciscus mori proximus, cum lacrymis veniam petebat a corpore suo, quod plus justo illud afflixisset; S. Petrus martyr religionem ingressus tam constanter carnis restitit petitionibus, ut necessaria etiam eidem denegando mortis pericula incurrens, a preliis fuerit reprehensus : ita quidem illi, timentes ne carni concederent superflua, negabant necessaria. « Nec id mirum, inquit S. Augustinus lib. Quæst. ex utr. Test., nam quanta solertia attendit medicus infirmo corpori et fabricantibus alimenta præbere, quæ febrem non accendant, et vitam conservent; tanta sollicitudine viri justus attendere debent ita carni necessaria ministrare ad vitam, ut non potius sanguinis calorem accendant. » Et iterum lib. De Confl. virtut. vitior. : « Sicut æger, inquit, ad medicinam, sic ad sumendas dapes debet quisque accedere, nequaquam videlicet in illis voluptatem appetens, sed necessitati succurrens. Hinc Veritas dicit Luc. XXI, 44 : Attendite ne graventur corda vestra crapula et ebrietate. Sustentanda igitur sunt corpora, non gravanda; et quemadmodum medicamenta sic sunt alimenta sumenda. » Sic

Caro nostra exactor rigoris.

Discretio nis labor est, huic exactori et aliquid impendere et aliquid denegare, et non dando gulam restringere, et dando naturam nutrire, quæ fortasse discretio subinfertur cum dicitur : Clamorem exactoris non audit.

Sancti vitam necessariam carni subtrahunt.

Vir solitarius contemplationi deditus onagro comparatur.

ille. In arcano igitur sensu onager liber, vir contemplationi deditus est; qui cum corpore cæteris hominibus similis sit, ut asellus silvestris domesticus; moribus tamen et exercitiis tam longe discrepat quam vir patricius nobilitate ab ignobili servituti vinculis obligato. Hic liber a Deo dimititur solutus temporalis vite ac sollicitudinis nexibus. Designat et Deus in locis desertis antra pro domo, ubi animi libertas, rerum celestium estimatio, mundi ac politice vite contemptio succrescunt; neque auditur vox ullius mortalis domini, qui ab homine ingenio operas et negotia sæculi hujus exigit. Hinc efficitur, ut perspicaci mentis acie circumspectat liber montes pascuæ suæ, hoc est celos, in quos suspirat; ubi viror ardet eternis et amenitas, quæ nunquam languebit, quam perenniter contemplatur, quæ pacatur et roboratur, tametsi in eremo sterili inter scopulos et spinela moretur.

Vers. 9, 10, 11 et 12.

9-12. NUMQUID VOLET RHINOCEROS SERVIRE TIBI, AUT MORABITUR AD PRESEPE TUUM? NUMQUID ALLIGABIS RHINOCEROTA AD ARBANDUM LORO TUO? AUT CONFINGET GLEBAS VALLIUM POST TE? NUMQUID FIDUCIAM HABEBIS IN MAGNA FORTITUDINE EJUS, ET DERELINQUES EI LABORES TUOS? NUMQUID CREDES ILLI QUOD SEMENTEM REDDAT TIBI, ET ARBAM TUAM CONGRESET? — Quæ hic de rhinocerote dicuntur eo dicitur, ut ostendat Deus illum indocilis esse naturæ, neque condoceri ab homine posse, ut jugum subeat, aut frænum seu forum patiar, ut ex ejus robore aliquam homo commoditatem capiat, sicut ex equo aut bove : hæc omnium quæ hic de rhinocerote dicuntur summa complexio est. Feram istam Aristoteles notam non habuit; jejune præter morem suum delineavit Plinius lib. VIII, cap. xx :

Rhinoceros quale sit animal.

« Rhinoceros, inquit, unius in nare cornu, alter hic genitus hostis elephanto, cornu ad saxa limato preparat se pugnae, in dimicatione alvum maxime petens, quam scilicet esse molliorem; longitudo ei par, crura multo breviora, color buxeus. » Ita remitte ac parce ille, quod parva admodum eo adhuc sæculo istius quadrupedis Romanos attingisset notitia; nec quidquam Juba Mauritanie rex, cuius auctoritati plurimum Plinius defert, super eo prodidisset. Ueberis Agatharoides Polyhistor, Oppianus et alii apud Ulysem Aldrovandum lib. 1 De Quadr. bisul. cap. XXXII, ubi vide de illo

Rhinoceros an idem qui monoceros.

plura. Aliqui rhinocerota cum monocerote confundunt; Plinius, Solinus et alii aperte distinguunt, nec male ex profanorum scriplorum usu, apud quos monoceros longe diversum a rhinocerote animal, utpote qui formam equi, caput cervinum, cornu quatuor pedum oblongum, idemque in fronte, pernicitatem denique summam ac feriatem tantam, et nunquam vivus capi possit, tribuant. Si tamen ex Scripturæ usu loquamur, viror idem rhinoceros qui et monoceros : nam vox hebraea רִמְסֵם reem, quæ hic habetur, ubique a Septuaginta μεταρρα; seu unicornis redditur. S. Hieronymus vero modo reddit rhinocerota, ut

hic et Num. XXIII, 22 et cap. XXIV, 8; Deuter. XXXII, 17; Psalm. XXVIII, 6; modo monocerota vel unicornem, ut Psalm. XXI, 22; LXXVII, 75, et xci, 10, et Isai. XXXIV, 7. Credit Pineda noster rhinocerota, quod colligit ex hoc loco, ubi videtur tacita fieri hujus feræ cum bove comparatio, quæ optime congruit rhinocerot; siquidem rhinoceros Pausanias est bos indicus vel aethiopicus, et Festo Pompelo bos ægyptius; licet in eo quod Egyptianum dicat vel auctoris lapsus vel mendum videatur. Qua de re consulende sunt historie animalium : nec enim mei munus est hæc fusius disputare, aut perfectam historiam scribere, et integram adterre enumerationem proprietatum quæ insunt in animalibus, quorum hic exempla profertur; sed intra limites interpretationis consistere, ea duntaxat ex historiis obiter delibando, quæ sacrum textum illustrent, et moribus rite componendis utilem doctrinam suppedient.

Dicitur hic ergo rhinocerota non fore nobis subditum, nec eo nos uti posse ut bove, equo et asino; nunquam posse ipsum circuari, nec unquam araturum, ut sementem reddiditurum, et aram congregaturum. Ubi, sive area proprie pro loco accipitur, in quo grana excutiuntur aut ventilantur, vel ad quem convehuntur, ut Lyranus, Pineda et alii exponunt; sive metonymice pro frugibus ipsis in aram convehendis, aut inde evahendis, ut Novarrinus lib. V Elect. cap. IX, opeiose probare conatur, sensus eodem reddidit; quia utrovismodo æque probatur infertitudo; nec in hominum obsequium inaptitudo; nec in hominis potestate esse ipsam ita cicurare, ut ejus imperio pareat : quod hoc loco tantummodo significatur et inculcatur, ut cognoscamus non esse nostrum disponere de operibus Dei. Nam si rhinocerota vel aliam similem feram domare non possumus, quomodo universum mundum regemus? quomodo os nostrum adversus Creatorem, qui omnia sapientissime disposuit, ut nihil sit in operibus ejus contempnandum atтолlemus et aperiemus? Videmus igitur, quomodo nobis hic locus ad nostram instructionem applicandus sit. Ad hoc primum quidem hic discere debemus, quando nobis serviunt animalia, id eo fieri, quod Deus ipsa domet, et nobis quasi in manum et potestatem nostram tradat, ut illis uti possimus : cur enim Jacob. III, 3, « equi frenata in ora millorum ad consentiendum nobis, et omne corpus illorum circumferimus? » cur morigeris bobus, asinis et mulis utimur? cur simus se ab homine regi, trahunt araturum, aut onera ferunt? nisi quoniam Domino visum est nobis aliquod imperium in ipsa tribuere. Hic igitur bonitatem Dei nostri contemplerur, quando ad usum et ministerium nostrum applicuit belluas, quæ alias solo suo aspectu nos ita perterrefacere possent, ut ad ipsas appropinquare aut accedere non auderemus : jam vero

Rhinoceros homini in domabit. Is nos docet humilitatem.

Benedicti Dei animalia quædam circulant in usum nostrum.

essent sui; Regia, durtier tractat filios suos, non sibi; quod ut intelligatur, observandum est in Scriptura: quod de struthione dici quae contraria videtur: primum, quod pullos suos summo amore diligit, ita Deus indicavit Mich. 1, 8, et Gylus ex Eliano lib. XIV, cap. XXI; aliusque auctoribus comprobatur. Secundum, quod erga filios suos sit omnibus animalibus crudelior, cum illos neque foveat neque pascat; quo alludere videtur Jeremias dicens Thren. IV, 3: « Filia populi mei crudelis quasi struthio in deserto. » Hinc Philippus dicitur illud quod Job dixerat cap. III, 29, explicavit, socius fui struthionum: in Hebræo habetur, socius filius struthionis, q. d. Sicut enim filii struthionis a parentibus deseruntur, absque eo quod aliquam eorum pascendorum curam habeant: ita ab hominibus relictus sum, ut nullus mei vel levem curam habeat. Utrumque autem verum est: nullum siquidem animal ita filiorum visu delectatur sicut struthio; et nullum est, quod minus curet eos alere, servare et defendere. Unde subdidit Deus: Frustra laboravit nullo timere cogente: Pagninus et Regia reddunt, in vanum labor ejus absque pavore: loquitur de labore, quem in partu struthio sustinuit. Naturæ Auctor, ut bene Pineda noster annotavit, parentibus in partu et educatione filiorum laborem immiscuit et dolorem, ut ille amore in erga filios auget. Quæ enim cum labore acquirimus amplius diligimus; et quo majori labore proles stetit, eo plus a parente diligitur; unde aiunt plus a matribus quam a patribus prolem diligi, quæ majoribus matris doloribus editur; et ab utroque parente filios primogenitos magis amari, quod prima procreatio utriusque parenti laboriosior existat. Unde Jacob alloquitur primogenitum suum Ruben Gen. XLIX, 3: « Tu, inquit, principium doloris mei. » Hic amor, quem in parentum visceribus naturæ Auctor indidit, duos affectus excitat in eis: unum audaciæ et fortitudinis, ideoque animalia et aves timidissimas facit audacissimas; alterum timoris et anxie sollicitudinis, ideoque animalia fortissima reddit timida, ut illo timore sollicita sint et anxia ad servandos fetus: ita Plutarchus annotavit lib. De Amor, prol.; imo et Spiritus Sanctus loquens de parente filios diligente Eccli. XXX, 7: « Pro animalibus filiorum colligabit vulnera sua (id est erit audax, ut vulnera non timeat pro eorum defensione) et super omnem vocem turbabunt viscera ejus. » Quidquid enim audit statim sollicitum reddit, ut de filiis defendendis cogitet; Struthio autem nullo timore sollicitus aut anxius redditur ad filios servandos, nec illorum timet amissionem: omnis propterea labor, quem sustinuit ova pariendo, inanis est et frustraneus: pullos suorum amissionem non timet, inquit Nicetas, et ita omnem operam sine dolore perdit. Hinc recte de illo dicitur:

PRIVAVIT ENIM EAM DEUS SAPIENTIA: — nempe Struthio symbolum fuit struthio stultitiæ et stoliditatis, ut

Dens enervans horum partem adjuvavit.

Amor proli parit et adiosos deos facit.

Pierius lib. XV Hieroglyph. annotavit, ostendens avem esse stultissimam; quod vel ex eo statim conjici potest, quia cum omnibus avibus major sit, ipsi camelo æqualis (unde struthiocamelus communiter vocatur) et altitudine equis equo insidentis excedens, ut dixit Plinius lib. X, cap. 1, caput habet parvum ad modum anatis: et certum est parvitatem capitis stoliditatem et insipientiam apud physiognomicos indicare. Sed quis credat Deum tam late et ex professo hanc tractare voluisse, ut solummodo struthionis exponeret stultitiam et naturam? si enim de bobus, quando de eis locutus fuit, non curabat, ut dixit Apostolus I Corinth. IX, 9; sed quæ ab hominibus requireret indicare per boves contendebat; credisne totam ejus curam de struthione fuisse, cum de struthione locutus fuit? « Multæ quidem sententiæ, inquit S. Gregorius lib. XXI Moral. cap. 1, tanta allegoriarum conceptione sunt gravide, ut quisque eas ad solam historiam tenere nititur, earum notitia per incuriam privetur. » Oportet propterea nos sancto patriarchæ Jacob similes esse debere admoneri, qui virgas populeas, ac virides amygdali, et ex platanis, partim decoctavit, oculisque ovium cortice detracto exposuit, ut congruos sibi proficiuosque fetus conceperet et ederent. Unde in eam sententiam adducor, ut credam multa admiranda opera naturæ a Deo producta fuisse, ut eis mentem nostram juvaret ad opera mysteriorum gratiæ facilius intelligenda. Quando igitur hic dicitur « Deus privasse sapientiam struthionem, » cognoscimus eo nos admoneri, quod cum iudicio et ratione præditi sumus, eo magis Deo obstringimur, qui hoc bonum inestimabile nobis concessit: quantum enim illud est posse bonum a malo discernere, et intelligere quodnam sit officium nostrum, non solum ad ambulandum in hoc mundo, sed etiam ad aspirandum ad vitam celestem? Quando igitur hoc iudicio valemus, ut possimus inter turpe et honestum, virtutem et vitium distinguere, ceteroquin etiam Deus nos Sancto suo Spiritu illuminat, ita ut quodammodo cæli nobis sint aperta, quoad angelorum societatem et ad vitam immortalæ transeamus, per Dei gratiam facti civis sanctorum et domestici Dei: quando, inquam, id habemus, quantas Deo gratias debemus, ne stolido struthionis similes simus?

Theologicæ D. Gregorius lib. XXXI Moral. cap. V, censet Deum hoc in loco hypocritam describendum ex professo assumpisse, illius stultitiam et stoliditatem exponendo, ut inde nos sapientes efficiat, id quod ex nomine hebræo, quo hic struthionem vocat, apte satis colligi videtur. Decem enim vicibus in Scriptura struthio nominatur, scilicet Levit. XI, 16, Deuter. XIV, 15, Job. XXX, 29, Isai. XIII, 21, ibid. cap. XXXIV, 13 et cap. XLIII, 20, Jerem. I, 39, Thren. IV, 3, Mich. I, 8, et hoc ipso de quo agimus loco. Et novem ex illis in Hebræo vocatur יָגֵחַנַּח יָגֵחַנַּח; et tamen dum

Symbolum stoliditatis.

Sub symbolis latent mysteria.

Struthio symbolum hypocritæ.

vocatur a Deo יָגֵחַנַּח renanin, quod nomen est numeri pluralis, tantummodo hoc in loco totius Scripturæ sacre positum, quod propterea dubium est quid significet: ducitur enim a radice יָגֵחַ renan: quæ significat latari, gloriari, ovare, ut transferre possit latantes ovalionibus, et vocibus laudum intendentes; unde hebraizantes transferunt pavonem, ac si Deus dicat se illi pennas tam pulchras et formosas contulisse, ut inde glorietur, et ovationes ac laudes expectare videatur. Unde Pagninus transtulit, alis pavo exsultat; Chaldaeus tarnegol expressit, id est gallum silvestrem, qui etiam instar triumphantis erecta crista exsultat ovatque. Septuaginta legunt, πτερόν νεφεληϊκόν νεφέλαι, penna latantium neclassa; Symmachus, πτερόν ἐλαφικόν νεφεληϊκόν, penna exsultationis circumnecitur; Aquila, πτερόν ἀνέβητον οὐρανόθεν, ala cælestium complicatur. Sed excellenter Vulgatus struthionem expressit, in quem manifeste quæ Deus dixit conveniunt; qui quoniam non tam illum describere curabat quam hypocritam, quem struthionis symbolo nostris oculis objicere cupiebat; non illum consueto nomine יָגֵחַנַּח renanin, sed appositissimo יָגֵחַנַּח renanin, in plurali vocare voluit; quo indicare totam illius mentem et curam positam in ovatione, laude populi ac hominum acclamatione, de quibus Christus dixit Matth. VI, 16: « Omnia faciunt ut videantur ab hominibus; et exterminant facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. » Vide igitur quam excellenter eos describat: « Pennæ struthionis similes sunt pennæ justis nis herodii et accipitris: » herodii nomine viros sanctos intelligit, qui in sublime se elevant, nubes transcendunt, et suo volatu cælos ipsos contingunt; qui corpore in terra positi, cogitatione et aviditate in æterna patria conversantur, ex quorum persona dixit Apostolus Philip. III, 20: « Nostra conversatio in cælis est. » Pennæ, per quas disponuntur ad volandum et se elevandum, sunt opera mortificationis, jejunia, vigiliæ, disciplina; quibus carnem extenuant, ut mens elevari possit. Ideoque Deus Isai. XXXIII, 16, munimenta saxorum vocavit justi viri sublimitatem: « Munimenta, inquit, saxorum sublimitas ejus: » operati quidem mortificationis et penitentiae sunt, quibus se muniant contra inimicos, et quibus præparant se ut ad sublimia eorum animus feratur; tantoque sunt habiliores ad petendum sublimia, quanto majorum bonum saxorum congeriem copularint. Similes pennas habent struthiones, hypocritæ inquam, et tamen nullatenus a terra elevantur: jejulant, mortificant carnem, efficiunt semetipsos jejuniis, vigiliis et abstinentiis, orationibus insistunt, elemosynas largiuntur; sed nullatenus terram transcendunt, aut ab illa elevantur, quia hujusmodi pennas non ad volandum producunt, sed ut hominum, qui in terra commorantur, oculis videndas conspiciendasque exponant. Miseri profecto illi qui laborant, et opera penitentiae, mortificationis et ceterarum virtutum

Symbolum stoliditatis.

Sub symbolis latent mysteria.

Hypocritæ habent opera justis nis herodii et accipitris.

Opera penitentiae hypocritæ nil prosunt.

exercent similia operibus justorum; sed tamen cum per ea justis cælum attingant et consequantur, illi e contra terram non deserunt, et nil cælesti adipsicunt, quin potius semetipsos adhuc magis depriment, et in infernum demergunt: ita de la Nuza Tract. II, num. 143. In eo autem præcipue stoliditas et stultitia struthionis ostenditur, quod ova sua, quæ cum dolore et labore edidit, quamvis ex una parte plus quam aliæ aves estimare videatur, ex alia parte nil penitus curet, sinens ea in terra aut in pulvere, ut a cæsentibus conculeantur et pereant. « Privavit, inquit, eam Deus sapientia, nec dedit illi intelligentiam; » quibus verbis similiter indicat Deus, se non tam de struthione loqui quam de hypocrita, quem struthionis typo voluit adumbrare, ubi expende cum D. Gregorio lib. XXXI Moral. cap. IX verbum privavit, quod Vulgatus utitur. Ille namque privavit aliqua re dicitur, qui ejus est capax, et aptus est eam habere: est enim privatio negatio forme in subiecto apto ad eam; ideoque sicut proprie loquendo Deus non dicitur privare lapidem visu, quia lapis aptus non est ad visum recipiendum, ita nec struthionem proprie loquendo sapientia et intelligentia privavit, ad quam recipiendam aptitudinem non habet. Nihilominus apte dictum est: Privavit eum, ut intelligamus, non tam de struthione ipso quam de hypocrita, quem describere volebat, locutum; qui Deus exigentibus ipsis flagitiis lucem sapientiae, quam habere poterat, non contulit. Hæc itaque est struthionis stultitia et stoliditas, fetus suos, quos cum dolore et labore peperit, relinquentis in pulvere conculeandos, et transeuntium pedibus conterendos. Omnia animalia fetus suos servare satagunt, ideoque, quantum fieri potest, querunt loca secunda, ubi ova reponant, et filios constituent. Passeres querunt loca eminentia, aquilæ inaccesas rupes, vulpes foveas absconditas, lepores et mures abditæ receptacula; solus struthio relinquit omnibus transeuntibus exposita ova, conculeanda et proterenda. Vide nun postea sit vivacioribus coloribus hypocrita depingi, cui hoc proprium est, quod bona opera, que tantquam fetus animæ parit, ex una quidem parte videatur, summoque diligere, et maximi estimare, cum ab omnibus illa laudari et estimari concupiscat, nihil operum suorum oculis spectatorum fugere cupiens, velenter sibi in illis complacens; adeo ut justi nunquam habeant tantam de suis operibus æstimationem, quantum hujusmodi struthiones a hypocritæ, qui laudanda propinant opera sua. Ex alia tamen parte tandem fetus suos nihili facere comprobatur, quod illos non in abditis aut securis locis curet collocare, sed potius in publico omnibus videndos, imo conculeandos et perdendos constituit. Dereclinat igitur ova, id est opera sua, in terra, minime curans si pes inanis gloriæ ea proterat, aut bestia agri, nempe diabolus, in ipsa imperfec-

Præcipue stoliditas struthionis, id est hypocritæ, quod non curet ova, id est opera sua.

Hypocritæ dum laudes amat, meritum perdit.